

Verslag reacties consultatie NL-SBB verplichten

Aan:	Forum Standaardisatie
Van:	Bureau Forum Standaardisatie
Datum:	23 december 2024
Versie:	1.0
Bijlage:	n.v.t.

1. Inleiding

Dit verslag bevat de openbare reacties uit de openbare consultatie NL-SBB verplichten van het Forum Standaardisatie van 22 november tot en met 20 december 2024 op internetconsultatie.nl.

De consultatie is onderdeel van de toetsing van het Forum Standaardisatie of de standaard NL-SBB geschikt is om te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-verplichting).

In deze openbare consultatie kon men reageren op het advies van de experts die betrokken waren bij het expertonderzoek voor deze toetsing. Dit [expertadvies](#) maakte deel uit van de openbare consultatie.

In de openbare consultatie zijn zes reacties ontvangen, te weten van dr ir P.E. Wisse, Interprovinciale vakgroep Datamanagement (Duo-vz IPV Datamanagement M.N. Ruiten), Gemeente Rotterdam (J Stedehouder) en twee anonieme reacties (waarvan één niet ter publicatie). In het volgende hoofdstuk zijn de antwoorden van de respondenten op chronologische volgorde een-op-een en ongewijzigd overgenomen van de [Pagina reacties](#) van de consultatie, minus de niet-openbare anonieme reactie.

2.Reacties uit de openbare consultatie

2.1. Reactie van Gemeente Rotterdam (J Stedehouder)

Rotterdam

Datum: 5 december 2024

2.1.1. Vraag 1

Geef hier indien gewenst uw reactie op het advies van de experts om NL-SBB te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-verplichting) via plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie.

"Vanuit de gemeente Rotterdam onderschrijven wij de plaatsen van NL-SBB op de 'pas toe of leg uit'-lijst. We zien het als een waardevolle bouwsteen in het verbeteren van gegevensuitwisseling. Vraagtekens zijn wel over welke incentives organisaties hebben om compliance aan deze standaard te realiseren."

2.1.2. Vraag 2

Geef hier indien gewenst uw reactie op het voorgestelde functioneel toepassingsgebied.

"Geen aanvullende opmerkingen. Het functionele toepassingsgebied is helder en geeft ons voldoende beeld over waar we ons moeten inzetten om aan de standaard te voldoen."

2.1.3. Vraag 3

Geef hier indien gewenst uw reactie op het verzoek van indiener en beheerder van de standaard Geonovum om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

"Het lijkt ons prima om het predicaat 'uitstekend beheer' te verlenen aan Geonovum voor deze standaard. We kennen Geonovum als een goede organisatie voor het beheer en doorontwikkelen van standaarden, met een transparant proces."

2.1.4. Vraag 4

Geef hier indien gewenst uw reactie op het geformuleerde nut en de geformuleerde mogelijkheden van het gebruik van NL-SBB voor en door de overheid (hoofdstuk 2, paragraaf 2 van het expertadvies).

"Het nut is wat ons betreft heel helder. Als overheid wil men zelf grip houden op betrouwbare IV (zeker in de huidige wereld van algoritmen) en betere herleidbaarheid van begrippen naar wet- en regelgeving. De bevordering van de machineleesbaarheid, het semantisch beter vindbaar maken van datasets en het verminderen van conversieslagen tussen verschillende begrippenformaten spreken voor zich. Mooi dat er vooruitgekeken wordt met publicatiemogelijkheden als Linked Data. Het is in elk geval belangrijk om de samenhang tussen deze standaard, SKOS en MIM niveau 1 goed te (blijven) beschrijven"

2.1.5. Vraag 5

Geef hier indien gewenst uw reactie op het doorlopen proces van het expertadvies (hoofdstuk 3 van het expertadvies).

“Geen aanvullende opmerkingen. Het proces komt gedegen over.”

2.1.6. Vraag 6

Geef hier indien gewenst uw reactie op de samenstelling van de expertgroep (hoofdstuk 4 van het expertadvies).

“De expertgroep is wat ons betreft voldoende breed en inhoudelijk deskundig samengesteld.”

2.1.7. Vraag 7

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “toegevoegde waarde” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“We onderschrijven de opmerkingen over de kosten ten opzichte van de voordelen. Het toepassen van deze standaard is randvoorwaardelijk voor veel andere stappen die we moeten zetten om gegevensuitwisseling te vereenvoudigen en te verbeteren. Kwalitatief levert dit zeker voordelen op, maar het is lastig te kwantificeren.

Zie verder onze opmerkingen bij vraag 4”

2.1.8. Vraag 8

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “open standaardisatieproces” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“Geen aanvullende opmerkingen. Geonovum heeft dit prima op orde.”

2.1.9. Vraag 9

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “draagvlak” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“Wat ons betreft is het draagvlak voldoende aangetoond. We onderschrijven de wenselijkheid van deze standaard voor het IBDS en FDS. Een zorg blijft de beperkte marktadoptie, maar gezien de omvang van de markt is dat te verwachten. Het is een risico dat wellicht op een andere manier gemitigeerd moet worden, bijvoorbeeld een Common Ground - oplossing als tijdige (en voldoende volwassen) marktadoptie uitblijft.”

2.1.10. Vraag 10

Geef hier indien gewenst uw reactie op de aanvullende adoptieadviezen bij het verplichten van NL-SBB door plaatsing op de ‘Pas toe of leg uit’-lijst (hoofdstuk 6 van het expertadvies).

“Geen aanvullende opmerkingen”

2.1.11. Vraag 11

Geef hier indien gewenst uw aanvullend commentaar aan het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in verband met de inhoud van dit expertadvies en/of het gevolgde proces.

“Geen verder commentaar. Complimenten voor het advies.”

2.2. Reactie van Interprovinciale vakgroep Datamanagement (Duo-vz IPV Datamanagement M.N. Ruiter)

Den Haag

Datum: 9 december 2024

2.2.1. Vraag 1

Geef hier indien gewenst uw reactie op het advies van de experts om NL-SBB te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-verplichting) via plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie.

“Dit is een goed idee. Wel een aanvullende opmerking: ISO is een commerciële partij die geld vraagt voor toegang tot informatie. Dit maakt dat toegang onder restricties is. Dit geldt overigens voor alle verplichte ISO/NEN normen”

2.2.2. Vraag 2

Geef hier indien gewenst uw reactie op het voorgestelde functioneel toepassingsgebied.

[geen reactie]

2.2.3. Vraag 3

Geef hier indien gewenst uw reactie op het verzoek van indiener en beheerder van de standaard Geonovum om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

“Geonovum is een goede partij.”

2.2.4. Vraag 4

Geef hier indien gewenst uw reactie op het geformuleerde nut en de geformuleerde mogelijkheden van het gebruik van NL-SBB voor en door de overheid (hoofdstuk 2, paragraaf 2 van het expertadvies).

“Eens, bij de laatste alinea kan worden toegevoegd dat bij samenwerking rondom begrippen hier ook controle over gehouden moet worden en geen generatieve AI ingezet moet worden.”

2.2.5. Vraag 5

Geef hier indien gewenst uw reactie op het doorlopen proces van het expertadvies (hoofdstuk 3 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.2.6. Vraag 6

Geef hier indien gewenst uw reactie op de samenstelling van de expertgroep (hoofdstuk 4 van het expertadvies).

“ArchiXL is mede auteur van de standaard en biedt de enige momenteel geïmplementeerde marktoplossing. Zij kunnen niet zonder belangenverstremming in het expertteam zitten.”

2.2.7. Vraag 7

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “toegevoegde waarde” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“voor het organisatorisch werkingsgebied dient duidelijk te zijn dat daar waar de genoemde partijen de standaard toepassen deze ook door samenwerkingspartners geadopteerd moet worden (anders bevordert de standaard niet direct samenwerking rondom geharmoniseerde begrippen tussen organisaties)”

2.2.8. Vraag 8

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “open standaardisatieproces” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.2.9. Vraag 9

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “draagvlak” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“Er wordt aangegeven dat er op dit moment maar één leverancier is. En dit is tevens een lid van de expertgroep. Vraagteken ontstaat hoeveel draagvlak er is onder leveranciers en of er volledig open source gewerkt wordt. Er wordt geschreven dat het een kleine markt is. Op dit moment misschien. Maar als alle overheden betrokken moeten worden, dan zijn dit uiteindelijk heel veel partijen. Een vendorlock-in moet voorkomen worden.”

2.2.10. Vraag 10

Geef hier indien gewenst uw reactie op de aanvullende adoptieadviezen bij het verplichten van NL-SBB door plaatsing op de ‘Pas toe of leg uit’-lijst (hoofdstuk 6 van het expertadvies).

“Als NL-SBB een verplichte standaard wordt, maakt dat SKOS impliciet ook een verplichte standaard omdat NL-SBB bovenop SKOS is gebouwd en het doel van SKOS en NL-SBB hetzelfde zijn. Bij opname van NL-SBB als verplichte standaard is er weinig aanvullend nut

om SKOS nog als standaard te verplichten. Dit is vooral om het aantal standaarden in de lijst niet te groot te maken. NL-SBB/SKOS zouden samen onder 1 item genoemd kunnen worden, net als NL GOV Assurnace profile for OAth 2.0"

2.2.11. Vraag 11

Geef hier indien gewenst uw aanvullend commentaar aan het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in verband met de inhoud van dit expertadvies en/of het gevolgde proces.

"1. Er mag meer informatie komen over juridische begrippen zoals copyright en creative commons toepassingen (wanneer wel of niet). Hier is weinig tot niets van terug te zien in de standaard maar er staat wel dat er juridische onderbouwing geboden wordt. Waar zit dan deze juridische onderbouwing in? Verder zijn we benieuwd naar hoe dit aansluit op de andere juridische standaarden zoals Juriconnect en JCDR. Uitgekeken moet worden dat we niet de inhoud van begrippen (juridische begrippen) in de standaard zelf willen beschrijven. Juridische begrippen zoals copyright is één toepassingsgebied van NL-SBB, maar zo zijn er tientallen anderen.

2. Het is een feit dat begrippen in de loop van de tijd veranderen. Bijvoorbeeld bij nieuwe inzichten of nieuwe problemen die onderzocht worden. Niet alleen moet geregeld worden dat huidige begrippen gebruikt worden, ook moet ingeregeld worden dat de begrippen kunnen evolueren en veranderen (en misschien wel verwijderd worden) in de loop van de tijd. Er is dus een visie en strategie nodig op de "levenscyclus" van de begrippen: hiervan is niets of veel te weinig terug te vinden in de tekst. Dit is een inhoudelijke tekortkoming van de huidige versie van de NL-SBB. Het expert-advies zegt hier niets over."

2.3. Reactie van Anoniem namens KvK

Utrecht

Datum: 18 december 2024

2.3.1. Vraag 1

Geef hier indien gewenst uw reactie op het advies van de experts om NL-SBB te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-verplichting) via plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie.

"In de basis deelt KVK het idee om een standaard te hebben voor de overheid om het proces van gegevensuitwisseling (inclusief de betekenis van begrippen) eenvoudiger te maken. KVK ziet echter nog te veel ruimte voor interpretatie om dit doel te bereiken. KVK vindt het daarom nog te vroeg om de standaard te adopteren; laat staan te verplichten.

In de antwoorden op vragen 7 t/m 11 wordt deze zienswijze kort nader uiteengezet. Een bijgevoegd document bevat bovendien een aantal aanvullende opmerkingen."

2.3.2. Vraag 2

Geef hier indien gewenst uw reactie op het voorgestelde functioneel toepassingsgebied.

[geen reactie]

2.3.3. Vraag 3

Geef hier indien gewenst uw reactie op het verzoek van indiener en beheerder van de standaard Geonovum om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

[geen reactie]

2.3.4. Vraag 4

Geef hier indien gewenst uw reactie op het geformuleerde nut en de geformuleerde mogelijkheden van het gebruik van NL-SBB voor en door de overheid (hoofdstuk 2, paragraaf 2 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.3.5. Vraag 5

Geef hier indien gewenst uw reactie op het doorlopen proces van het expertadvies (hoofdstuk 3 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.3.6. Vraag 6

Geef hier indien gewenst uw reactie op de samenstelling van de expertgroep (hoofdstuk 4 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.3.7. Vraag 7

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "toegevoegde waarde" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

"Het standaardiseren van begripsomschrijvingen is evident van toegevoegde waarde omdat daarmee de gegevensuitwisseling binnen de Rijksoverheid eenvoudiger wordt."

2.3.8. Vraag 8

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "open standaardisatieproces" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

"NL-SBB is openbaar beschikbaar via de website github.com. Het beheerproces en de doorontwikkeling van de standaard blijven echter onvermeld in deze bron. Deze komen alleen tot uitdrukking in het adviesdocument van Forum Open Standaarden.

In het advies wordt verder aangegeven dat 'de kosten, risico's en nadelen opwegen tegen de baten van de adoptie van NL-SBB'. Maar het is niet duidelijk hoe deze afweging gemaakt is zonder alle overheidsinstanties te bevragen naar wat implementatie van deze standaard vraagt aan inspanning. Ook ontbreekt een lijst van risico's en nadelen van de implementatie van de standaard."

2.3.9. Vraag 9

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "draagvlak" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

"Zoals ook hierboven onder vraag 1 aangegeven erkent KVK de toegevoegde waarde van het standaardiseren van begrippen voor een stelsel van basisregistraties of federatief datastelsel. Maar doordat er veel ruimte is voor interpretatie in deze standaard ziet KVK op dit moment slechts beperkte meerwaarde."

2.3.10. Vraag 10

Geef hier indien gewenst uw reactie op de aanvullende adoptieadviezen bij het verplichten van NL-SBB door plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst (hoofdstuk 6 van het expertadvies).

"Gezien de hierboven en in de bijlage gemaakte opmerkingen is het de vraag of het niet te vroeg is om NL-SBB op te nemen op de 'Pas toe of leg uit'-lijst. KVK vindt het beter te wachten totdat er meer organisaties buiten het geografische domein de standaard ook daadwerkelijk toepassen en er een vorm van consensus is over hoe de standaard toe te passen."

2.3.11. Vraag 11

Geef hier indien gewenst uw aanvullend commentaar aan het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in verband met de inhoud van dit expertadvies en/of het gevolgde proces.

[geen reactie]

2.4. Reactie van dr ir P.E. Wisse

Voorburg

Datum: 19 december 2024

2.4.1. Vraag 1

Geef hier indien gewenst uw reactie op het advies van de experts om NL-SBB te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-verplichting) via plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie.

"Ook NL-SBB (Standaard voor Beschrijven van Begrippen) zou eerder zeer sterk afgeraden moeten worden. De veronderstellingen kloppen immers domweg niet. Er wordt nog steeds abusievelijk met alsmaar averechtse gevolgen van uitgegaan dat nota bene uitvoering van

(overheids)bemoeienis valt te verdelen over onderling vergaand gescheiden zgn domeinen (lees ook: sectoren).

Zo'n indeling kan weliswaar zinvol zijn om verantwoording politiek engszins overzichtelijk en daarmee werkbaar te krijgen, maar strikt doortrekken van zulk onderscheid naar uitvoering is onzin. Het gaat inderdaad verder mis als – medewerkers van – de zgn primair verantwoordelijke organisaties de valse illusie blijven koesteren dat elk begrip enkelvoudig eenduidig en als zodanig algemeen geldig, nou ja, beperkt tot het veronderstelde domein in kwestie, kan worden bepaald.

In de tekst van het voorstel voor NL-SBB staat herhaaldelijk de term 'context' vermeld. In meerdere gevallen wordt het feitelijk als synoniem van 'domein' resp. 'begrippenkader' gebruikt. En omdat elk begrip per domein enkelvoudig gevormd gedacht is, geldt context daar kennelijk nog als iets anders dan begrip. De oplossing als het ware door-de-domeinen heen bestaat eruit om 1. context mede tot onderdeel van elk teken te verklaren en 2. de nogal impliciet veronderstelde gelijkstelling van context met domein op te heffen en te vervangen door willekeurig schaalbare opvatting van context.

Dat is overigens niets nieuws. Van wat ik later Metapatroon (Engels: Metapattern) genoemd heb, heb ik in 1991 een eerste formele structuurschets opgesteld. Forum Standaardisatie (FS) heeft later Metapatroon als stelselmatig bemeten modelleermethode gunstig beoordeeld, zie o.a. het rapport Semantiek op stelselschaal: issues en oplossingsrichtingen (Bureau Forum Standaardisatie, 19 juni 2009) waaraan ik intensief meegewerkt heb."

2.4.2. Vraag 2

Geef hier indien gewenst uw reactie op het voorgestelde functioneel toepassingsgebied.

"Het zgn functionele toepassingsgebied moet dynamiek van willekeurige betekenissen betreffen. Daarvoor is ook NL-SBB principieel ongeschikt, zoals hierboven beknopt aangegeven staat."

2.4.3. Vraag 3

Geef hier indien gewenst uw reactie op het verzoek van indiener en beheerder van de standaard Geonovum om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

"Geonovum heeft MIM (Metamodel voor InformatieModellen) op stelselmatig ondeugdelijke veronderstellingen gebaseerd. Met NL-SBB als – in enkele opzichten – vervolg er op, is daar helaas niets aan veranderd. Wie er voorzieningen voor informatieverkeer mee ontwerpt, onthoudt gebruikers samenhang volgens werkelijke begripsmatige variëteit. En beheer blijft uiteraard chaotisch."

2.4.4. Vraag 4

Geef hier indien gewenst uw reactie op het geformuleerde nut en de geformuleerde mogelijkheden van het gebruik van NL-SBB voor en door de overheid (hoofdstuk 2, paragraaf 2 van het expertadvies).

“Er is geen maatschappelijk nut, integendeel. Aparte overheidsorganisaties blijven principiële verwevenheid van maatschappelijk verkeer ontkennen. Daar blijven politieke affaires van komen, allemaal ook nutteloos zolang er geen lessen uit volgen voor beheersing van stelselmatige verwevenheid. Domeinspecifieke begrippenkaders zijn een dood spoor.”

2.4.5. Vraag 5

Geef hier indien gewenst uw reactie op het doorlopen proces van het expertadvies (hoofdstuk 3 van het expertadvies).

“Er blijkt voor advies niemand te zijn geraadpleegd met kennis van en ervaring met eenduidige uitdrukking van verschijnselen die nota bene door-de-schalen-heen door – dynamiek van – wederzijdse afhankelijkheid (lees ook: interdependentie) gekenmerkt zijn. Een overwegend tèchnisch georiënteerd advies valt als antwoord op een begripsmatige vraag, en zelfs over open bereik van variëteit, niet serieus te nemen.

Terzake èchte deskundigen zijn er overigens nog steeds niet of nauwelijks. Daarin voorzien verdient daarom ook voor FS voorrang; met een aanzet heeft FS reeds pakweg vijftien jaar geleden geholpen.”

2.4.6. Vraag 6

Geef hier indien gewenst uw reactie op de samenstelling van de expertgroep (hoofdstuk 4 van het expertadvies).

“Zie 5. voor kritiek op “de samenstelling van de expertgroep.””

2.4.7. Vraag 7

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “toegevoegde waarde” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“De toetsing op hoofdlijnen” gaat meteen al grondig mank aan de opgegeven ònstelselmatige opvattingen. Dat maakt de oordelen irrelevant en aanbevelingen schadelijk die eruit opgemaakt zijn.”

2.4.8. Vraag 8

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “open standaardisatieproces” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“Een zgn standaardisatieproces voor wat slechts zinvol begrijpelijk is als maatschappelijke opgaven, is allesbehalve open, zolang er op zoiets als inhoud slechts deelnemers met een overwegend digitaal-technische oriëntatie bij betrokken raken. Dat is helaas – wederom – met NL-SBB overduidelijk aan de orde.”

2.4.9. Vraag 9

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria “draagvlak” (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“Voor verantwoorde beoordeling “draagvlak” behoren uiteraard met voorrang voor- en nadelen voor daadwerkelijke gebruikers als deelnemers aan informatieverkeer te tellen. Gaan zij over betere voorzieningen ervoor beschikken mede dankzij wat als deze standaard voorgesteld is? Nee. De dynamiek van begripsmatige variëteit blijft veronachtzaamd.”

2.4.10. Vraag 10

Geef hier indien gewenst uw reactie op de aanvullende adoptieadviezen bij het verplichten van NL-SBB door plaatsing op de ‘Pas toe of leg uit’-lijst (hoofdstuk 6 van het expertadvies).

“Geen standaard, dus géén adoptie ervan, klaar.”

2.4.11. Vraag 11

Geef hier indien gewenst uw aanvullend commentaar aan het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in verband met de inhoud van dit expertadvies en/of het gevolgde proces.

“Wat er door en via FS zoal voor standaardisatie wordt ondernomen, lijdt aan de ernstige misvatting dat nadruk kan blijven op afzonderlijke middelen; door èlk middel te voorzien van overeenkomstige koppelvlakken zou ‘als vanzelf’ bevorderlijke samenhang resulteren.

Voor de feitelijke schaal inclusief variëteit is die insteek echter allang achterhaald. Dat laat zich ruwweg o.a. met – fysieke – gebouwde omgeving vergelijken. Een huis is zoiets als een woonvoorziening. Maar met alsmaar meer huizen, èlk apart opgetrokken, gaat de verzameling huizen als stelsel leef- met daarvoor tevens benodigde verkeersvoorzieningen tekortschieten. Er komt een insteek bij. En met zulk stedelijk ontwerp worden dan voorwaarden gesteld waar o.a. huizen aan moeten voldoen. Zeg ook maar dat de relevante standaarden ‘in’ het stedelijk plan verwerkt zijn.

Zo moet er dringend een ontwerp zijn voor digitale infrastructuur voor informatieverkeer. Dus, niet afwachten wie zich met een voorstel voor een standaard meldt, maar zo’n integraal plan opstellen en daarmee aangeven wàt de nodige en voldoende standaarden zijn. Anders blijft het modderen.”

2.5. Reactie van vanuit provincie Zuid-Holland (A Batenburg)

Datum: 20 december 2024

2.5.1. Vraag 1

Geef hier indien gewenst uw reactie op het advies van de experts om NL-SBB te verplichten aan de overheid (‘Pas toe of leg uit’-verplichting) via plaatsing op de ‘Pas toe of leg uit’-lijst van Forum Standaardisatie.

“Hieronder reageert een groep betrokken medewerkers vanuit de provincie Zuid-Holland op enkele van de vragen (de vragen 7, 9 en 11). Deze groep omarmt het voorstel om NL-SBB te gaan stimuleren en gebruiken.”

2.5.2. Vraag 2

Geef hier indien gewenst uw reactie op het voorgestelde functioneel toepassingsgebied.

[geen reactie]

2.5.3. Vraag 3

Geef hier indien gewenst uw reactie op het verzoek van indiener en beheerder van de standaard Geonovum om in aanmerking te komen voor het predicaat 'uitstekend beheer'.

[geen reactie]

2.5.4. Vraag 4

Geef hier indien gewenst uw reactie op het geformuleerde nut en de geformuleerde mogelijkheden van het gebruik van NL-SBB voor en door de overheid (hoofdstuk 2, paragraaf 2 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.5.5. Vraag 5

Geef hier indien gewenst uw reactie op het doorlopen proces van het expertadvies (hoofdstuk 3 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.5.6. Vraag 6

Geef hier indien gewenst uw reactie op de samenstelling van de expertgroep (hoofdstuk 4 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.5.7. Vraag 7

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "toegevoegde waarde" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

“In paragraaf 5.1.4.1 staat: “NL-SBB maakt het eenvoudiger om begrippen uit andere begrippenkaders naadloos over te nemen. Dit levert kwaliteitswinst op en bespaart uren aan inzet om begrippen klaar te maken voor aanlevering aan een catalogus.” Is dat laatste één catalogus of zijn het meerdere catalogi? En ondersteunt de standaard in dat laatste geval het handhaven van de onderlinge consistentie tussen de catalogi?

In paragraaf 5.1.4.2 staat: “Dit bespaart tijd en middelen doordat aparte export- en vertaalslagen tussen begrippencatalogi overbodig worden.” Dit is je zelf rijk rekenen. Dit

werkt pas wanneer op overheidsniveau regievoering plaatsvindt over de begrippencatalogi heen.

Het voorbeeld van de BRO gaat ook niet over een besparing over beleidsdomeinen heen maar over een verkeerd ontwerp van de catalogus aan de geo kant. Het is dan een besparing in het dubbel uitgeven van geld aan de systeemkant van een geo catalogi, en niet een besparing door begripharmonisatie.

In paragraaf 5.1.4.3 staat: "Een samenhangende en interoperabele begrippencatalogus is alleen bruikbaar als de catalogus eenduidig beschreven is, iets wat nu vaak niet het geval is." Dit draagt bij aan het zichtbaar maken van de dialecten van de beschrijvingen van begrippen. Dit draagt niet bij aan het harmoniseren van die dialecten. De inspanning voor de harmonisatie is vele malen groter dan het zichtbaar maken van de dialecten. De echte business case vraagt om een veel grotere inspanning die alleen middels deze standaard niet geleverd wordt. Als je dat op een rij zet dan pakt de business case heel anders (naar verwachting negatief) uit. Wees daarom bescheiden in het formuleren van de reikwijdte van de businesscase voor deze standaard.

In paragraaf 5.1.4.3 staat: "Tevens ondersteunt eenduidige beschrijving en vastlegging van begrippen de mogelijkheid om bij ontwikkeling van nieuw beleid en wetgeving aan te sluiten bij bestaande begrippen en contexten." Als je de dialecten handhaaft en het keuzeprobleem daarin niet oplost dan blijft dit bij een wensgedachte.

In paragraaf 5.1.4.4 resp. 5.1.4.5 staat: "Beveiligingsrisico's resp. Privacyrisico's : Niet van toepassing. De experts hebben geen kennis van veiligheidsrisico's resp. privacyrisico's die het gebruik van deze standaard met zich mee zou kunnen brengen." Is het ontbreken van kennis voldoende motivatie om dit tot 'Niet van toepassing' te verklaren?"

2.5.8. Vraag 8

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "open standaardisatieproces" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.5.9. Vraag 9

Geef hier indien gewenst uw reactie op de resultaten van de toetsing op hoofdlijnen van hoofdcriteria "draagvlak" (hoofdstuk 5 van het expertadvies).

"In paragraaf 5.3.3.6 staat "Er is minder zicht op voorgenomen gebruik door provincies en gemeentes. Dit is een aandachtspunt." Dit vinden we jammer. Provincie Zuid-Holland werkt in interprovinciaal verband aan het opzetten van een federatief stelsel van woordenboeken. Voor standaardisatie van begrippen is het opnemen van NL-SBB een belangrijke katalysator. Dat in de expertgroep provincies (en gemeenten) gemist zijn, is daarom een gemis."

2.5.10. Vraag 10

Geef hier indien gewenst uw reactie op de aanvullende adoptieadviezen bij het verplichten van NL-SBB door plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst (hoofdstuk 6 van het expertadvies).

[geen reactie]

2.5.11. Vraag 11

Geef hier indien gewenst uw aanvullend commentaar aan het Forum Standardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in verband met de inhoud van dit expertadvies en/of het gevolgde proces.

"Op de pagina's 1-2 staan de volgende vragen geformuleerd:

- Wat is de samenhang tussen NL-SBB en begripsdefinities/begripsbepalingen in wetgeving?
- Is er voldoende draagvlak bij de overheid voor het toepassen van de standaard?
- Is er de verwachting dat er vanuit de markt ondersteuning en opleidingen zullen worden aangeboden voor het toepassen van NL-SBB?

De tweede vraag is in paragraaf 5.3 beantwoord. De eerste vraag is niet beantwoord. De aanbeveling in het expert-advies is dit in de volgende versie op te nemen. Het antwoord op de derde vraag lijkt te zijn gebaseerd op de veronderstelling dat Geonovum "de markt" is. Die indruk wordt bevestigd door het concept beheerplan van Geonovum. Het expert-advies geeft aan dat er beperkte leveranciersondersteuning is in "de markt". Advies is de eerste en de derde vraag te herformuleren en het bijbehorende antwoord daarop aan te passen."

Memo

Aan:

Van: KVK

Onderwerp: Reactie op internetconsultatie NL-SBB

Kenmerk:

Datum: december 2024

1. Algemeen

In de basis deelt KVK het idee om een standaard te hebben voor de overheid om het proces van gegevensuitwisseling (inclusief de betekenis van begrippen) eenvoudiger te maken. KVK ziet echter nog te veel ruimte voor interpretatie om dit doel te bereiken. KVK vindt het daarom nog te vroeg om de standaard te adopteren; laat staan te verplichten.

2. Opmerkingen

KVK heeft een aantal opmerkingen bij de standaard:

- Het is niet duidelijk wanneer aan de standaard wordt voldaan. De omschrijving geeft aan dat de standaard bedoeld is voor het beschrijven van begrippen in een begrippenkader, maar verderop in de omschrijving gaat het over begrippen in een begrippenlijst of taxonomie of thesaurus. Het zou helpen als er een soort van minimum lijst is van elementen die men altijd moet opnemen in de standaard. Dit minimum zou dan een begrippenlijst genoemd kunnen worden. Vervolgens kan men dan kiezen de lijst aan te vullen met gespecificeerde elementen om tot een taxonomie of thesaurus te komen.
- Het is niet duidelijk wie of wat nu een begrippenkader definieert. Dit heeft tot gevolg dat het niet duidelijk is of een relatie een semantische relatie is of een harmonisatierelatie.
- Met betrekking tot de taxonomie, thesaurus en harmonisatierelaties valt op dat de beschrijving bij de relaties tot meerdere interpretaties kan leiden. Ook worden er vele variaties genoemd om de relaties tussen begrippen te duiden, maar hierin zit overlap en eveneens ruimte voor interpretatie. Bij pogingen om aan te hand van de genoemde voorbeelden en voorbeeldwebsites een eenduidige betekenis af te leiden van de relaties, is gebleken dat de implementatie divers is. Het doel voor een betere gegevensuitwisseling binnen de overheid lijkt daarmee niet te worden bereikt.
- Het aantal relaties zelf zou sterk vereenvoudigd kunnen worden:
 - wordt gebruikt in: voor verwijzing naar wetgeving, documentatie, formulieren, producten uit de omgeving van het begrippenkader
 - is gerelateerd aan: voor verwijzingen tussen begrippen die aanvullende betekenissen laten zien, maar ook de bestaansafhankelijkheid dat een begrip alleen dan kan bestaan als de andere begrippen óók bestaan.
- De relatie tussen boven- en onderliggende begrippen lijkt heel strikt te zijn; goed toepasbaar bij situaties waarin het ook (redelijk) duidelijk is. In de context van het Handelsregister is dit niet altijd zo expliciet duidelijk. Vanuit BW2-perspectief is een besloten vennootschap (BV) bijvoorbeeld een rechtspersoon, maar op basis van de definitie van een BV zou de rechtsvorm ook als bovenliggend begrip kunnen worden beschouwd.
- De harmonisatierelatie 'is vrijwel overeenkomstig' is in de praktijk niet te gebruiken, want het is daarmee onmogelijk vast te leggen wat precies de overeenkomst of het verschil is. Het (economische) begrip onderneming in het Handelsregister komt bijvoorbeeld (vrijwel) overeen met het (fiscale) begrip

onderneming van de Belastingdienst. Maar wat dan precies de overeenkomst is (en wat dus niet), is nu juist van groot belang.

- Op basis van de 'direct duidelijk'-deal is "uitleg" als label voor 'de definitie in eenvoudige taal' wellicht iets te zwak qua beeldvorming. De website ishetb1.nl suggereert "betekenis" als label voor "uitleg"; dat lijkt beter te passen.
- Er ontbreekt informatie over hoe om te gaan met versiebeheer en eigenaarschap van de begrippen (de diverse "notities" bieden (te) veel ruimte voor eigen interpretatie. En voor een standaard is het goed om versienummer, versiedatum, etc. op te nemen)
- Er ontbreekt de mogelijkheid om bij een begrip aan te geven in welke gebruikscontext(en) deze gebruikt kan worden. In het Handelsregister zijn er bijvoorbeeld diverse contexten van de gebruiker (notaris, jurist, ondernemer, burger), als ook diverse contexten t.a.v. het proces (registreren, verstrekken van gegevens, correspondentie, machine-to-machine koppeling, etc.)
- Er ontbreekt de mogelijkheid om een bestaansafhankelijke relatie aan te brengen. Bijvoorbeeld een fiets heeft minimaal twee wielen nodig. Relaties kunnen nu alleen hiërarchisch worden vastgelegd.
- Er ontbreekt de mogelijkheid om historie te behouden. Het is functioneel in het model altijd terug te kunnen naar een 'oude' definitie, bijvoorbeeld omdat gegevens nog kunnen zijn verzameld en verwerkt in de context van een 'oude' definitie. Het kan immers zijn dat gegevens niet meer onder een nieuwe definitie passen, maar dat ze op het moment van de 'oude' definitie wel geldig waren. Daarnaast kunnen begrippen komen te vervallen.
- De verwijzing naar wetgeving voor een begrip zit nu verstopt in het model onder 'bronverwijzing' en de relatie met de voorgeschreven standaard schrijfwijze voor een verwijzing ontbreekt. Voor gebruik binnen de overheid is de relatie met wetgeving cruciaal en deze mag dus ook explicieter opgenomen worden.
- Het zou voor de standaard goed zijn om een praktisch voorbeeld te hebben van hoe NL-SBB en MIM (Metamodel Informatie Modelling) met elkaar samenhangen en hoe zij elkaar aanvullen. Dit zou ook aan MIM toegevoegd kunnen worden.
- is de consequentie van het opleggen van NL-SBB als standaard dat daarmee SKOS (Simple Knowledge Organization System; een gegevensmodel om duidelijke lijsten met termen en begrippen op te stellen) komt te vervallen? Of hoe gaan deze twee naast elkaar bestaan?

3. Toegevoegde waarde

Het standaardiseren van begripsomschrijvingen is evident van toegevoegde waarde omdat daarmee de gegevensuitwisseling binnen de Rijksoverheid eenvoudiger wordt.

4. Open standaardisatieproces

NL-SBB is openbaar beschikbaar via de website github.com. Het beheerproces en de doorontwikkeling van de standaard blijven echter onvermeld in deze bron. Deze komen alleen tot uitdrukking in het adviesdocument van Forum Open Standaarden.

In het advies wordt verder aangegeven dat 'de kosten, risico's en nadelen opwegen tegen de baten van de adoptie van NL-SBB'. Maar het is niet duidelijk hoe deze afweging gemaakt is zonder alle overheidsinstanties te bevragen naar wat implementatie van deze standaard vraagt aan inspanning. Ook ontbreekt een lijst van risico's en nadelen van de implementatie van de standaard.

5. Draagvlak

Zoals hierboven onder '1. Algemeen' aangegeven erkent KVK de toegevoegde waarde van het standaardiseren van begrippen voor een stelsel van basisregistraties of federatief datastelsel. Maar doordat er veel ruimte is voor interpretatie in deze standaard ziet KVK op dit moment slechts beperkte meerwaarde.

6. Plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst

Gezien de hierboven gemaakte opmerkingen is het de vraag of het niet te vroeg is om NL-SBB op te nemen op de 'Pas toe of leg uit'-lijst. KVK vindt het beter te wachten totdat er meer organisaties buiten het geografische domein de standaard ook daadwerkelijk toepassen en er een vorm van consensus is over hoe de standaard toe te passen.